

A MOL 43. lelőhelyen szarmata és késő középkori leletanyagot gyűjtöttünk.

Munkatársak: Balogh Csilla, Lőrinczy Gábor és Türk Attila régészek, valamint az MFM – SZTE Régészeti tanszék hallgatói.

BENDE LÍVIA

273. Nagylók, Felső Garda (Fejér megye) Á

2003. január 29-én terepbejárást végeztünk Fejér megye több településén, ahol légi fotózás alkalmával 2001–2002-ben feltehetően középkori erődítményt lokalizáltunk.

Nagylóktól 1,5–2 km-re D-re, a Budapest–Pécs vasútvonaltól 180–200 m-re K-re, a környezetéből 101–115 m-re kiemelkedő magaspárt tetején található a két mesterséges domb. Ny-ról a domboldal, K-ről egy szélesebb völgy, D-ről pedig egy meredek falú suvadás határolja. Egyedül É-ről közelíthető meg. A keletebbre fekvő nagyobb domb magassága 3–4 m lehetett. Eredeti méreteit csak valószínűsíteni tudjuk, mert Ny-i oldalát földkitermelés során erősen roncsolták. A mesterséges domb teteje kb. 10 m átmérőjű volt. A plató tetején 1 m mély gödör látható. A dombot a K-i oldal kivételével árok veszi körbe, de itt a meredek domboldal határolja.

A másik domb az általunk eddig vizsgált területtől 15–20 m-rel nyugatabbra fekszik, sokkal kisebb, magassága 2–2,5 m. Platójának átmérője is csak 6–8 m. Körülötte árok a helyszínen nem látható, a légi fotón látható egy tompaszögben megtörő árokszakasz, amely a D-i suvadástól indul, és belefut a nagyobb domb árkába. Ennek a dombnak a tetején is gödör található.

A fotó és a helyszíni szemle alapján valószínűsíthető, hogy egy Árpád-kori, a szakirodalomban kisvárként szereplő mottét sikerült lokalizálnunk.

MIKLÓS ZSUZSA – TEREI GYÖRGY

274. Nagymágocs, Ótompahát (Csongrád megye) A

A fent megjelölt lelőhelyen (Nagymágocs 98) 1933–34-ben késő avar kori temető sírjait és Árpád-kori telepobjektumokat tárt fel Csallány Gábor. Az érintett terület déli szomszédságában, a Derekegyház–Orosháza közötti műút déli oldalán azóta gázfogadó állomás épült. A MOL Rt. az ehhez vezető bekötőutat korszerűsíteni kívánta.

2003. október 30–31-én régészeti megfigyelést végeztünk a földmunkálatok ellenőrzésével. A felül 120 cm, alul 40 cm széles, 40 cm mély szikkasztó árok közepén kirajzolódott az 1. objektum foltja. Felülnézetben tojásdad, közepén összeszűkül. Fala függőleges, az északnyugati részen, az aljától számítva 30 cm-re meredek lejtő figyelhető meg. Betöltődése sötétszürke, homogén szubhumusz. Mélysége 192 cm. Hossza 130 cm. Legnagyobb szélessége 88 cm. Lelet: egyetlen, kézzel formált oldaltöredék, mely feltehetően avar kori.

Az objektum funkcióját illetően nagy a bizonytalanság. Tekintettel a lelőhelyen korábban feltárt avar kori sírokra, nem zárhatjuk ki annak a lehetőségét, hogy egy halotti áldozathoz szánt gödörről van szó, csak a rítusnak ez az eleme nem ment teljességbe. Vagy ha igen, akkor a későbbiek során az itt elhelyezett tárgyak rablás áldozatául estek.

SZABÓ JÁNOS JÓZSEF

275. Nagyrécse határa

(Zala megye) Ő, U, B, Ró, Á, Kk

2003 őszén végeztünk terepbejárást az M7 autópálya Sormás–Nagykanizsa (215,5–206,2 kmsz.) közötti és Nagykanizsa–megyehatár (206,2–186,7 kmsz.) közötti szakaszain. Ezekben a szakaszokon 1992-ben dr. Horváth László, 2001 őszén és 2002 tavaszán Fekete Csanád végzett terepbejárást. Mi 2003-ban már nemcsak a főpályán, hanem az úgynevezett kapcsolódó utak által érintett területeken is elvégeztük a lelőhelyek felderítését.

Bakónaki-patak: A belterület déli részénél, a Bakónaki-patak keleti partján enyhén kiemelkedő dombon, ÉNy–DK hossz tengelyű, 330×180 m kiterjedésű területen elszórtan gyűjtöttünk közelebről meg nem határozható őskori edénytöredékeket, és egy talán késő bronzkori orsógombtöredéket, valamint római kori és középkori cserepeket. A lelőhely (725. sz.) északi része, ahol a leletek zömét találtuk, a mai 7-es úttól északra boronált volt, déli része repcevetés.

Baráka: A falu belterületétől DDNy-ra, közvetlen a Bakónaki-patak Ny-i partja mentén, a patak partja fölé enyhén emelkedő dombhát aljában, közel 500 m hosszán, 120 m szélességben húzódik a lelőhely (716. sz.), amely pontosan követi a megközelítőleg É–D irányban húzódó domboldal alját. A csillámos homokkal soványított Árpád-kori töredékek – köztük egy kereszt alakú fenékbélyeges cserép – jobbára a patak partja mentén, a lelőhely déli felében sűrűsödtek, míg a sárgásnarancsos színű késő középkori–újkorai cserepek a lelőhely északi oldalán fordultak elő nagyobb számban. A kevés számú őskori töredék és 2 kova megfigyelhető sűrűsödés nélkül jelentkezett. A leletek közt egy salakdarab is van. Elképzelhető, hogy Ny-i irányban is szélesedik a lelőhely, azonban a dombtető felé csak téglatöredékeket találtunk.

Petendpuszta: 1983 nyarán a Nagyrécsétől Gáspár-hegyre vezető dűlőút megszüntetésének földmunkái során emberi csontokat és téglákat fordított ki a munkagép az Aranyosi-táblában. Akkori helyszíni szemlénken megállapítottuk, hogy egy téglából és homokkőből épült középkori templomot és a körülötte lévő temetőt bolygattak meg. Ellenőrző terepbejárást 1984 márciusában végeztünk. Az elegendő felszínű középkori templom helye (718. sz. lh.) 2003-ban is jól látszik a domb legmagasabb pontján. Az ettől K-re, illetve DK-re nyúló dombhatárt és erős déli lejtőjét jártuk be. A friss gabonavetésben nagyon sok Árpád-kori és késő középkori